

Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας και Δικτύων Μεταφορών

**Σεμινάρια Οδικής Συμπεριφοράς
για μαθητές Λυκείου
Βασικές Γνώσεις για Νέους Οδηγούς**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Ινστιτούτο Βιώσιμης Κινητικότητας & Δικτύων Μεταφορών

6ο χλμ. οδού Χαριλάου - Θέρμης, 57001 Θέρμη, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: +30 2310 498453, Φαξ: +30 2310 498269

Η παρουσίαση χωρίζεται σε 5 ενότητες, βάσει του εγχειριδίου «Βασικές Γνώσεις για Νέους Οδηγούς»

Η κάθε ενότητα χωρίζεται στις εξής υπο-ενότητες:

- Αναγνώριση του προβλήματος
- Ανάλυση του προβλήματος
- Λύσεις (τι πρέπει να κάνω;)

Σε κάθε ενότητα περιλαμβάνονται ολιγόλεπτα θεματικά βίντεο, τα οποία στοχεύουν στην περαιτέρω ευαισθητοποίηση και εγρήγορση των μαθητών.

Ο εκπαιδευτικός καλείται να έχει προηγουμένως διαβάσει και κατανοήσει πλήρως το εγχειρίδιο «Βασικές Γνώσεις για Νέους Οδηγούς», ανατρέχοντας στις «Αναφορές» όπου αυτό απαιτείται.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Πριν από την έναρξη της παρουσίασης είναι καλό να γίνει μια πρώτη συζήτηση με τους μαθητές που να αφορά τον τρόπο και τις συνήθειες μετακίνησής τους, το πώς αυτές συνδέονται με τις καθημερινές ασχολίες και την ψυχαγωγία τους, κ.α.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί επίσης να ρωτήσει πόσοι μαθητές μετακινούνται με μηχανάκι ή με ποδήλατο (και πόσοι από αυτούς χρησιμοποιούν κράνος).

Ενότητα 1η: Τροχαία ατυχήματα: ποια η ευθύνη μου σε αυτά

Η πρώτη ενότητα αφορά τα τροχαία ατυχήματα. Βασικός σκοπός είναι να γίνει κατανοητό στους μαθητές ότι, ακόμα και σε ιδεατές συνθήκες οδικού περιβάλλοντος και κατάστασης οχήματος, ο ρόλος του οδηγού και η παράμετρος «έλεγχος της οδού από τον οδηγό» παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πρόκληση ή μη τροχαίων ατυχημάτων.

Η ενότητα ξεκινάει με ένα βίντεο που παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία για την οδική ασφάλεια και τα τροχαία ατυχήματα στην Ε.Ε. (Ευρωβαρόμετρο υπεύθυνης οδήγησης για το 2016). Ο εκπαιδευτικός καλείται να έχει παρακολουθήσει προηγουμένως με προσοχή το σχετικό υλικό προκειμένου να είναι εξοικειωμένος με την ταχύτητα προβολής του και να είναι σε θέση να επισημαίνει τα βασικά σημεία, κυρίως αυτά που αφορούν την Ελλάδα και τη διαφορά μας με άλλες χώρες της Ε.Ε. Οι «κακές» στατιστικές για την Ελλάδα μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκπαιδευτικά για την ευαισθητοποίηση των μαθητών.

Αναγνώριση του προβλήματος

Με βάση και το βίντεο που προηγήθηκε, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι σε θέση να παρουσιάσει τα βασικά στατιστικά στοιχεία που αφορούν τα τροχαία ατυχήματα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα δραματικά ποσοστά θανατηφόρων ατυχημάτων που αφορούν την ηλικιακή ομάδα των νέων (15-44 ετών), αλλά και στα στατιστικά στοιχεία για την Ελλάδα, τα οποία την κατατάσσουν στην αρνητική 3^η θέση ανάμεσα στις 28 χώρες της Ε.Ε. όσον αφορά τον αριθμό των θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων.

Ο στόχος που έχει τεθεί στην Ε.Ε. για τη μείωση των θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων σχετίζεται άμεσα με τις συνέπειες αυτών. Εδώ προτείνεται να τεθεί η αντίστοιχη ερώτηση στους μαθητές ('Ποιές θεωρείται ότι είναι οι βασικές ατομικές και κοινωνικές συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων;').

Ανάλυση του προβλήματος. Η πολυπλοκότητα της οδήγησης.

Εδώ μπορούν να τεθούν ερωτήσεις σχετικά με το ποια είναι τα μηνύματα που λαμβάνει ο οδηγός από το οδικό περιβάλλον (π.χ. οδική σήμανση, ύπαρξη ή όχι άλλων χρηστών της οδού, φυσικά εμπόδια, όρια οδών, κτλ.) και ποιες οι αποφάσεις που καλείται να πάρει (π.χ. να αλλάξει λωρίδα κίνησης, να αλλάξει κατεύθυνση, να σταματήσει στο κόκκινο φανάρι, κτλ.). Επίσης, προτείνεται η αναγνώριση των ικανοτήτων (φυσικών, γνωστικών) που απαιτούνται κατά την οδήγηση να προκύψει πάλι κατόπιν ερωτήσεων και συζήτησης.

Είναι σημαντικό, επίσης, να τονιστούν οι λόγοι για τους οποίους οι νέοι εμπλέκονται συχνότερα σε τροχαία ατυχήματα

Επίλυση του προβλήματος. Τι πρέπει να κάνω

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να γνωρίζει τι περιλαμβάνει η εκπαίδευση των νέων οδηγών και να είναι σε θέση να απαντήσει σε ερωτήσεις των μαθητών.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η ολοκληρωμένη εκπαίδευση από μια νόμιμη σχολή οδηγών δίνει μια καλή βάση για τον χειρισμό ενός οχήματος, αλλά από την απόκτηση του διπλώματος οδήγησης και έπειτα, η πραγματική εκμάθηση της οδήγησης απαιτεί πολλές ώρες πρακτικής εξάσκησης.

Ο ρόλος των γονέων-οδηγών σημαντικός, τόσο για την επιλογή της κατάλληλης σχολής (μιας και κατά κανόνα καλούνται να καλύψουν τα σχετικά έξοδα), όσο και για την εκμάθηση μετά την απόκτηση του διπλώματος. Προσοχή όμως θέλει από τους νέους να μην επαναλάβουν τα λάθη οδηγικής συμπεριφοράς των γονιών τους!!

Ενότητα 2η: Προσέχω ή απλώς κοιτάζω το δρόμο;

Η ενότητα αφορά τις βασικές αιτίες που μπορούν να προκαλέσουν ατύχημα και αφορούν την κατάσταση του οδηγού. Βασικός σκοπός είναι να αντιληφθούν οι μαθητές την υψηλή επικινδυνότητα που έχουν κατά την οδήγηση η χρήση του κινητού ή ο «κακός» συνεπιβατισμός.

Η ενότητα ξεκινάει με 2 βίντεο με σημαντικά κοινωνικά μηνύματα για την αποφυγή της χρήσης του κινητού κατά την οδήγηση. Μετά την προβολή, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να δώσει τον χρόνο στους μαθητές να αντιδράσουν συναισθηματικά στο περιεχόμενο και, βάσει της αντίδρασης αυτής να γίνει σχετικός διάλογος (π.χ. κατανόησης των μηνυμάτων, ανταλλαγής εμπειριών και απόψεων).

Ανάλυση του προβλήματος. Η χρήση κινητού όταν οδηγώ, η απόσπαση προσοχής λόγω συνεπιβατισμού και η κόπωση κατά την οδήγηση

Τα στοιχεία που δίνονται για την χρήση του κινητού κατά την οδήγηση είναι σημαντικά, καθώς οι νέοι οδηγοί είναι ιδιαίτερα επιρρεπείς σε αυτήν. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να γνωρίζει τις ποινές που επιφέρει ο ΚΟΚ για αντικανονική χρήση κινητού τηλεφώνου (άρθρο 13 ΚΟΚ – αφαίρεση διπλώματος για 30 ημέρες + χρηματικό πρόστιμο + βαθμοί ποινής), αλλά κυρίως να επισημάνει ότι οποιοδήποτε πρόστιμο ή ποινή είναι ασήμαντη μπροστά στον κίνδυνο πρόκλησης σωματικής βλάβης ή/και θανάτου.

Το πρόβλημα απόσπασης προσοχής λόγω συνεπιβατισμού είναι κάτι για το οποίο επίσης πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή, καθώς η πλειοψηφία των οδηγών δεν αντιλαμβάνεται τη σχετική επικινδυνότητα. Ιδιαίτερα εντυπωσιακοί είναι οι συντελεστές πολλαπλασιασμού των πιθανοτήτων εμπλοκής σε ένα ατύχημα που δίνονται στο εγχειρίδιο. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί το εγχειρίδιο για περισσότερες σχετικές πληροφορίες.

Για την περίπτωση της κόπωσης κατά την οδήγηση, καθώς υπάρχει και σχετικό βίντεο, ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει μετά την προβολή του (ως επανάληψη/κατανόηση) την αναγνώριση των 10 σημείων που φανερώνουν την κούραση/ υπνηλία του οδηγού από τους μαθητές.

Ο εκπαιδευτικός καλείται να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μαθητών μέσω διαλόγου, στην περίπτωση που υπάρχουν εμπειρίες που οι τελευταίοι θέλουν να μοιραστούν.

Επίλυση του προβλήματος. Τι πρέπει να κάνω

Εδώ θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι η χρήση του κινητού θα πρέπει να γίνεται με προσοχή και σε περίπτωση που κάποιος χρησιμοποιεί την οδό ως πεζός και φυσικά ως ποδηλάτης. Ειδικά για τους ποδηλάτες και δικυκλιστές εφαρμόζεται το άρθρο 40 του ΚΟΚ, το οποίο επίσης προβλέπει αφαίρεση διπλώματος και πρόστιμο. Και πάλι όμως, την ύψιστη σημασία φέρει η ο κίνδυνος τραυματισμού ή θανάτου, ο οποίος είναι υψηλότερος για τους «ευάλωτους χρήστες» της οδού. Από στοιχεία την Τροχαία για τα θανατηφόρα τροχαία ατυχήματα του α' εξαμήνου του 2017, αναφέρεται ότι το 17% (50 άτομα) κατέληξαν μετά από παράσυρση. Στην ίδια πηγή αναφέρεται ότι η απόσπαση προσοχής του οδηγού κατέχει το 7% συμμετοχής στις αιτίες θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων.

(http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=74456&Itemid=86&lang=)

Πέρα από τους κανόνες ασφάλειας που προτείνονται για τους μελλοντικούς οδηγούς, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι μαθητές να ενθαρρυνθούν να μοιραστούν τη γνώση της σωστής οδηγικής συμπεριφοράς/ χρήσης της οδού και με τρίτους οδηγούς/χρήστες οδού (π.χ. γονείς, φίλους, συγγενείς).

Μηνύματα προσοχής: «Μπορώ και πρέπει να αρνηθώ την μετακίνηση με οδηγό που δεν εμπιστεύομαι». «Μπορώ και πρέπει να αρνηθώ να μετακινήσω άτομα τα οποία δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες ασφάλειας που θέτω (π.χ. χρήση ζώνης, διατήρηση της τάξης).

Ενότητα 3η: Δεν ήπια πολύ, μπορώ να οδηγήσω..... Ή μήπως όχι ... ;;;

Η ενότητα ξεκινάει με βίντεο, μετά την προβολή του οποίου θα πρέπει να δοθεί ο χρόνος στους μαθητές να συζητήσουν το πρόβλημα της οδήγησης υπό την επήρεια του αλκοόλ.

Ζητήματα που αναλύονται στις επόμενες διαφάνειες, μπορούν να αναφερθούν ακόμα και σε αυτή τη φάση μέσω ερωτήσεων (π.χ. 'Πόσα ποτήρια κρασιού ή μπύρας ή ποτού πιστεύετε ότι με φέρνουν άνω του ορίου;' 'Πόσος χρόνος εκτιμάτε ότι χρειάζεται για να μεταβολίσει ο ανθρώπινος οργανισμός το αλκοόλ που έχει καταναλώσει;' 'Τι ποσοστό των τροχαίων ατυχημάτων στην Ελλάδα πιστεύετε ότι αποδίδεται στην κατανάλωση αλκοόλ;')

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στα στοιχεία που δίνονται για τον επηρεασμό της ικανότητας οδήγησης από το αλκοόλ και για το κατά πόσο αυξάνεται ο κίνδυνος εμπλοκής σε τροχαία ατυχήματα.

Ανάλυση του προβλήματος. Επιρροή του αλκοόλ στην οδήγηση/ μύθοι και αλήθειες

Και εδώ μπορεί να γίνει διάλογος σε όλα τα σημεία και διαδραστική μεταφορά γνώσης. Σχετικές ερωτήσεις μπορούν να προηγηθούν των διαφανειών.

Επίλυση του προβλήματος. Τι πρέπει να κάνω

Οι λύσεις μπορούν να εντοπιστούν μέσω ερωτήσεων/ απαντήσεων. Σημαντικά και εδώ είναι τα σημεία που αναφέρθηκαν παραπάνω:

- Πέρα από τους κανόνες ασφάλειας που προτείνονται για τους μελλοντικούς οδηγούς, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι μαθητές να ενθαρρυνθούν να μοιραστούν τη γνώση της σωστής οδηγικής συμπεριφοράς και με τρίτους οδηγούς/χρήστες οδού (π.χ. γονείς, φίλους, συγγενείς). Σημαντικό είναι εδώ να κατανοήσουν οι μαθητές την ευθύνη που φέρουν όταν βλέπουν κάποιον φίλο, γνωστό ή συγγενή να είναι έτοιμος να οδηγήσει ενώ έχει καταναλώσει αλκοόλ.
- Μηνύματα προσοχής: «Όταν πίνω δεν φέρω ευθύνη μόνο απέναντι στον εαυτό μου αλλά απέναντι σε όλους». «Μπορώ και πρέπει να αρνηθώ την μετακίνηση με οδηγό που έχει πιει». «Η αποτροπή τρίτου από το να οδηγήσει υπό την επήρεια αλκοόλ είναι και ευθύνη δική μου».

Ενότητα 4η: Επιταχύνω ή χάνω τον έλεγχο;

Η ενότητα ξεκινάει με βίντεο, μετά την προβολή του οποίου θα πρέπει και πάλι να δοθεί ο χρόνος στους μαθητές να αντιδράσουν συναισθηματικά και να συζητήσουν τον κίνδυνο από την ανάπτυξη υπερβολικής ταχύτητας κατά την οδήγηση.

Η ενότητα αυτή δίνει τη δυνατότητα για επίλυση ασκήσεων φυσικής αλλά και πειραμάτων (αφήνω έναν χάρακα να πέσει ανάμεσα στα χέρια μαθητών για να δω τον διαφορετικό χρόνο αντίδρασής τους).

Ο εκπαιδευτικός καλείται να διαβάσει και να κατανοήσει πλήρως το εγχειρίδιο προκειμένου να μπορέσει να καθοδηγήσει τους μαθητές στις ασκήσεις και τα πειράματα και να επεξηγήσει σωστά τη σχετική ορολογία.

Ενότητα 6η: Αυτοκίνητο ή άλλες εναλλακτικές;

Η ενότητα αυτή έχει σκοπό να ευαισθητοποιήσει τους νέους ως προς την χρήση εναλλακτικών του ΙΧ μέσων μεταφοράς (π.χ. ποδήλατο, MMM). Για αρχή μπορεί ο εκπαιδευτικός να καθοδηγήσει τους μαθητές να εντοπίσουν τα προβλήματα που δημιουργούνται στο αστικό περιβάλλον από την χρήση του ΙΧ (κυκλοφοριακή συμφόρηση, περιβαλλοντική επιβάρυνση, παράνομη στάθμευση) και τον τρόπο με τον οποίο αυτό μπορεί να επηρεάσουν όχι μόνο τους υπόλοιπους χρήστες της οδού (ιδιαίτερα τους «ευάλωτους» – πεζούς, ποδηλάτες), αλλά και τους κατοίκους μιας αστικής περιοχής (π.χ. περιβαλλοντική και αισθητική υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος από την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τα παράνομα σταθμευμένα ΙΧ αντίστοιχα).

Στη συνέχεια μπορούν εν συντομία οι μαθητές να αναφέρουν τα οφέλη από τη χρήση των MMM, της πεζής μετακίνησης και της μετακίνησης με ποδήλατο. Αυτά τα μέσα αποτελούν τους εναλλακτικούς τρόπους μετακίνησης (ο εκπαιδευτικός μπορεί να ανατρέξει εύκολα στο διαδίκτυο για σχετική βιβλιογραφία).

Αναγνώριση του προβλήματος

Ο εκπαιδευτικός καλείται να εξηγήσει στους μαθητές ότι πολλά είναι τα κριτήρια για την επιλογή του μέσου μετακίνησης (κόστος, άνεση, προσβασιμότητα), αλλά το κριτήριο της ασφάλειας είναι αυτό το οποίο πρέπει να ικανοποιείται πάντα.

Επίλυση του προβλήματος. Τι πρέπει να κάνω

Είναι σημαντικό να καταλάβουν οι μαθητές ότι μπορούν και πρέπει να παίρνουν ώριμα την απόφαση για τον τρόπο μετακίνησής τους μέσα από μια διαδικασία που θα λάβει υπόψιν όλους τους παράγοντες και θα τους αξιολογήσει με βασικό γνώμονα όμως το κριτήριο της ασφάλειας. Ακολουθεί σχετικό παράδειγμα/σενάριο, για το οποίο οι μαθητές καλούνται να απαντήσουν πως τελικά θα αποφάσιζαν να μετακινηθούν. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να τους καθοδηγήσει στην απόφαση αυτή, βάσει της διαδικασίας των τριών βημάτων: αποφασίζω, ενεργώ, αξιολογώ.

Υποστήριξη από γονείς. Τι πρέπει να περιμένουν οι νέοι οδηγοί

Ο ρόλος των γονιών είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς το βασικό «προφίλ» και ο χαρακτήρας του μελλοντικού οδηγού διαμορφώνεται από πολύ μικρή ηλικία μέσα από το πρότυπο του γονιού/οδηγού, γονιού/χρήστη οδού. Πέρα από την υποστήριξη που μπορούν να προσφέρουν οι γονείς στα σημεία που αυτά αναφέρονται στη σχετική διαφάνεια, ο μαθητής πρέπει να κατανοήσει ότι μπορεί και πρέπει να αντιδράσει στην «αυθεντία του γονέα», σε περίπτωση που αυτή καταπατάει ακόμα και βασικούς κανόνες οδικής ασφάλειας και ευγενούς συμπεριφοράς. Η βελτίωση της οδικής ασφάλειας είναι πρωτίστως θέμα προσωπικής ωριμότητας και βελτίωσης....